NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
28.05.10
Arkiv: 2010/648/SA/ELI

S-sak 41/10

N O T A T

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Kvalitetsmelding om utdanningsvirksomheten i 2009

Tilråding:

1. Styret konstaterer at det har utviklet seg gode rutiner gjennom alle leddene i prosessen for å kvalitetssikre utdanningsvirksomheten ved NTNU, slik det kommer til syne i fakultetenes meldinger og slik det er gjenspeilt i Rektors melding.
2. Styret støtter Rektors vurderinger og ber Rektor om å følge opp med tiltak i tråd med vurderingene.
3. Styret ser fram til at kvalitetssikringsarbeidet neste år blir integrert med prosessen for å utvikle NTNUs studieprogramportefølje.

Oppdraget til fakultetene

Prorektor for utdanning og læringskvalitet ga i brev til fakultetene 13. januar i år retningslinjer for melding om utdanningskvaliteten i 2009. Innsendingsfrist var 30. april. Fakultetene ble bedt om å melde om kvalitetsarbeidet ut fra målepunktene som har vært brukt tidligere år:

- inntakskvalitet
- undervisningskvalitet og læringskvalitet
- programkvalitet
- resultatkvalitet
- samfunnsrelevans
- rammekvalitet
- styringskvalitet

Med de samme målepunktene gir det mening i å sammenlikne arbeidet og resultatene fra år til år.

I tillegg ba prorektor fakultetene om å ha spesiell oppmerksomhet på disse temaene når de skulle arbeide med grunnlaget for sine meldinger:

- Analysere effekten av tidligere års tiltak.
- Hvilke behov det er for nye og/eller forbedrete tiltak i lys av egen evaluering av 2009.
- Hvilke tiltak fakultetet selv kan sette i verk og hvilke tiltak fakultetet mener må tas sentralt.
- Fakultetet må selv vurdere hvilke måleverdier som er relevante for egne studieprogram.
- Avdekke avvik fra planlagte aktiviteter.

Prorektors presisering understreker at det primære med kvalitetsprosessen er å utvikle kvaliteten gjennom konstatering, analyse og forbedring. I tråd med arbeidet å få større oppmerksomhet på undervis-

ningsledelse ønsker også prorektor å plassere ansvaret der det er mulig å vite hvilke forbedringer som trengs og der det er midler til å gjennomføre dem, nærmest mulig til undervisningsaktiviteten (institutt eller fakultet). Bare dersom fakultetene avdekker behov for tiltak de mener omfatter flere fakultet, skal fakultetet melde det som behov for sentrale tiltak. De siste årene har de sentrale tiltakene spesielt vært å forbedre felles undervisningsareal og tilhørende utstyr, tiltak som er knyttet til funksjoner i det felles studentsystemet FS og forbedringer i kvalitetssikringssystemet KVASS.

Rektor vil peke på at selv om hovedformålet med arbeidet er å utvikle og bedre kvaliteten, er det den daglige oppmerksomheten på hva som gir god undervisning som skal gjøre at NTNU er et kvalitetsuniversitet. Det fordrer at prosessen er forankret i ledelsen på de ulike nivåene og blir tatt på alvor av de faglig tilsatte. Slik sett er kvalitetsmeldinga som fagmiljøene gir fra de enkelte nivåene, en kvittering på at arbeidet blir utført. Men den er samtidig en dokumentasjon på hva arbeidet faktisk er; dvs beskrivelse av det som blir gjort, hvilke analyser som har blitt utført, hvilke vurderinger de faglig ansvarlige har gjort og hva det har resultert i. Samtidig bør meldingene også vise ressursbehovet for å utføre hele undervisningsaktiviteten, og hva som har vært mulig å utføre med de ressursene en har. I vurdering av tiltakene inngår også hvilke endringer og justeringer som er gjort i undervisningsopplegg, undervisningsformer, bruk av undervisningspersonale og evalueringsformer o l for å utnytte ressursene best mulig.

Trekk fra fakultetenes meldinger

I meldingene fakultetene har sendt Rektor, ser vi et bilde som tyder på at foregår et grundig og systematisk arbeid på fakultetene med å sikre god kvalitet på utdanningsvirksomheten. Den årlige prosessen ser ut til å ha slått rot gjennom hele meldingslinja, fra de enkelte faglærerne og til fakultetsledelsen. Det gir nå en god effekt og oppmerksomhet på kvalitetssikringsarbeidet. Fakultetene melder dessuten om stadig mindre behov for å sette i verk sentrale tiltak for å bedre kvaliteten. Fakultetene er bevisst på hvilke tiltak de selv kan sette i verk innenfor fakultetets egne rammer.

Knyttet til de enkelte målepunktene gir fakultetenes meldinger følgende mer detaljerte bilde:

Inntakskvalitet

Fakultetene ser at inntaks- og rekrutteringsarbeidet er viktig. Det gir påskyv til arbeidet med hvordan NTNU skal rekruttere gode studenter til grunnstudier og få en relevant definisjon av hva en god inntakskvalitet er, sikre at overgangen til de 2-årige masterprogrammene er godt faglig forankret og sikre at relevant og nødvendig informasjon for de internasjonale masterprogrammene. Å finne hva som er gode kriterier for å måle inntakskvalitet vil variere mellom de ulike programtypene ved NTNU.

C som karaktersnitt på fordypningsdelen i bachelorprogrammet for å få opptak til masterprogram ser ut til å gi positiv effekt, både på å sikre god nok kvalitet på dem som blir tatt opp og å legge grunnlag for at studieløpet blir gjennomført uten forsinkelser. Det ser også ut til å gi som effekt at uønsket frafall blir redusert. Det er et utbredt ønske om å ha C-grense som fast ordning.

Undervisningskvalitet og læringskvalitet

Forholdene for masterstudenter må legges til rette slik at det er mulig å gjennomføre masteroppgaven på normert tid.

Fakultetene vil sette i verk tiltak for å bedre studentenes deltakelse i referansegruppene, samt å sikre overføring av tidligere års erfaringer.

Forholdet mellom studieprogramledelse og linjeledelse må få en tydeligere avklaring, bl a gjennom KVASS. Slik det er nå, gir det for enkelte program opphav til uklar utdanningsledelse.

Ressurstilgangen legger begrensninger på undervisningskvaliteten fagmiljøene vil ha. Det er derfor behov for å gjennomgå hva som er mulig innenfor tilgjengelige ressurser.

Utvikling av læringsmål for program og emner i tråd med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket blir en sentral arbeidsoppgave for å bedre undervisningskvaliteten. Erfaringene fra pilotprosjektet i studieåret 2009/10 gir godt grunnlag, og fakultetene ser at det vil bli et godt redskap for å tydeliggjøre innholdet og utdanningsvirksomheten i de enkelte studieprogrammene.

KVASS som redskap for å arbeide med utdanningskvalitet er brukt i ulik grad. Noen fakultet melder at de har laget egne tilpasninger av KVASS, og de melder samtidig at det har gitt gode resultat og virker motiverende.

Programkvalitet

Forholdet mellom studieprogram, fordypninger, studieretninger og emne er en uoversiktlig arena. Det blir derfor meldt om behov for sentral assistanse til å finne relevante hjelpemidler når denne sammenhengen skal kvalitetssikres ved å utforme læringsmål på disse nivåene.

Bruk av forebyggende veiledning gjennom ForVei gir gode resultat i arbeidet med å få førsteårsstudentene til ikke å gi opp, men motivere til å gjennomføre planlagt studieløp.

Fakultetene melder at kvalifikasjonsrammeverket vil hjelpe til med å få en tydeligere sammenheng mellom bachelorprogram og påbyggende masterprogram, og dermed gi en bedre faglig overgang til utdanning på høyere grad. Fakultetene melder at det har vært svært nyttig for å få fram denne sammenhengen å delta i pilotprosjektet med kvalifikasjonsrammeverket.

Strukturen på bachelorprogrammene i humaniora og samfunnsvitenskap har vært drøftet, også det med utgangspunkt i kvalifikasjonsrammeverket. Fakultetene har meldt at de vil se nærmere på bachelorprogrammenes innhold, antall og videreføring til tilhørende masterprogram.

Resultatkvalitet

Fakultetene har oppmerksomhet på at karakterene skal gi et ”riktig” bilde av studentenes utbytte. Fakultetene er selv klar over at de karakterene som blir gitt, kan gi et for godt bilde av det egentlige resultatet. Flere fakultet ser at innføring av kvalifikasjonsrammeverket kan gi et bedre grunnlag for å få en riktigere resultatfordeling. Enkelte fakultet melder at visse fagområder har for høy strykprosent.

Det er ulik gjennomføringsgrad på de enkelte programmene, det evalueres fortløpende på de fleste fakultetene.

Flere av fakultetene har satt i verk tiltak for å bedre gjennomføring og fange opp de studentene som er i ferd med å falle fra tidlig i studieløpet. Det meldes også at skjerpet opptakskrav sannsynligvis er en av grunnene til bedring i resultatene.

Samfunnsrelevans

Kandidatundersøkelsene fra høstsemesteret 2009 vil gi godt grunnlag for å gi indikasjoner på hvor godt programmene er tilpasset arbeidsmarkedet. En god indikator som kan leses ut fra det, er hvor langt tid det tar før kandidatene er i faglig relevant arbeid. De fleste fakultetene melder at kandidater de har uteksaminert, ser ut til å få jobbtilbud raskt.

Det arbeides med å tilpasse flere av de profesjonsrettete programmene til de behovene som ser ut til å komme i framtida. Det er bl a et resultat av at flere fagmiljø har godt etablert kontakt med aktuelle bransjer og arbeidsområder. For øvrig melder fakultetene at de ikke har fanget opp signal som tyder på at det utdanningen kandidatene får, er i utakt med de behovene i samfunnet.

Rammekvalitet

Flere fakultet peker på at det er trange ressursrammer til den utdanningsaktiviteten de ønsker å ha. Inntektsfordelingsmodellen (IFM) fanger ikke godt nok opp de variasjonene og behovene som ligger i ulike typer utdanning. De kan variere stort innenfor ett og samme fakultet.

Det meldes fra noen fakultet at enkelte program har plassproblem til utdanningsaktivitetene: auditorier, laboratorier, lesesaler, datarom, verksteder. Likeså er noe av utstyret utdatert eller det er ikke i strekkelig mengde til å dekke behovet for all studentene som trenger utstyret.

Styringskvalitet

Det meste som meldes, er knyttet til bruken av KVASS og at den oppleves tungvint av enkelte.

Det meldes at rollefordelingen spesielt mellom programnivå og fakultet/institutt kan være uklar, men at en del fakultet har tatt fatt i det og gjort denne fordelingen klarere.

Studentene deltar aktivt i råd og utvalg og gir gode og positive innspill.

Behov for sentrale tiltak

Meldingene summerer opp dette behovet for sentrale tiltak:

- Rombestillingssystem, forbedret funksjonalitet.
- Flere undervisningsrom med mer varierte størrelser for å kunne bruke ulike undervisningsformer.
- Behov for å sentral ressurs som kan fungere som rådgiver for fakultetene i arbeidet med å implementere kvalifikasjonsrammeverket, opprette felles nettside til hjelp i implementeringsarbeidet.
- For å implementere kvalifikasjonsrammeverket er det behov for verktøy som er tilpasset kvalitetssikringen av læringsmål for de ulike nivåene (studieprogram, studieretning, hovedprofil, emne).
- Et sentralt datasystem der studentene selv kan registrere sine klager eller ber om begrunnelser på eksamensresultatet.
- En sentral evaluering og gjennomgang av kvalitetssikringssystemet KVASS for å gjøre det mer brukervennlig og oppjustere det for å møte de behovene som har vist seg, bl a bedre tilgang på statistikkdata.
- Gjennomføre mer målrettete rekrutteringstiltak og legge til rette for det på utdanningsmessene i tillegg til å markedsføre NTNU som enhet.
- Avsette ressurser til informasjon for å rekruttere selvfinansierende internasjonale studenter.
- Bedre statistikker over utenlandske søkere til de internasjonale masterprogrammene.
- Vurdere tiltak for å opprettholde ordningen med bruk av midtsemesterprøver også etter at det er blitt ny instruks for avvikling av eksamen.

Meldingene fra fakultetene beskriver gjennomgående et grundig arbeid med å sørge for god kvalitet på utdanningsvirksomheten. Meldingene viser at de fleste forholdene er bra, og at utdanningsvirksomheten har stort sett bra vilkår og gir et resultat NTNU stort sett kan være bekjent av. Meldingene er interessante, fordi de avspeiler ikke bare *hva* fakultetene gjør for å sikre kvaliteten, men gir også et godt innblikk i de utdanningsrelaterte aktivitetene og den faglige mangfoldigheten NTNU har. Slik sett gir kvalitetsmeldingene et mer omfattende bilde enn selve kvalitetsmeldingen legger opp til.

Det som imidlertid ikke kommer tydelig fram i årets meldinger, er i hvilken grad og på hvilken måte sammenhengen mellom forskningsaktiviteten og utdanningsvirksomheten er kvalitetssikret. Det har også vært påpekt i Rektors melding i fjor, men ikke blitt gjort tydelig nok da Rektors oppstartsbrev ble sendt i januar. Samtidig vil Rektor også peke på at meldingene fra fakultetene ikke gir noen tydelig beskrivelse av sammenheng mellom fakultetets, eventuelt NTNUs, utdanningsstrategi og den faktiske utdanningsaktiviteten.

Rektor ser at malen for rapportering med beskrivelse og analyse basert på de sju målepunktene kan virke noe begrensende. Det er naturlig nok ulik oppmerksomhet fra fakultetene på disse punktene ut fra hvor relevante de blir oppfattet til å være og hvor gode signal de gir om kvaliteten. Det er også ulik oppfatning av hva som er gode måleverdier, og om det er riktig å ha så sterk oppmerksomhet på kvantifiserbare forhold. Selv om de altså har sin begrensning, mener Rektor at de likevel gir indikasjoner som gjør at de kan avdekke hvor det er en god og riktig utvikling og hvor det er forhold som fagmiljøet bør se nærmere på. Slik sett er det viktig å ha tidsserier på stabile målepunkt som gjør det mulig å få indikasjoner til å vurdere hvilken utvikling det har vært fra ett år til neste.

Utfordringer med bakgrunn i fakultetenes meldinger

Rektor konstaterer at innholdet i meldingene viser at det systematiske kvalitetssikringsarbeidet vi har gjennomført felles for hele NTNU siden 2006, har sørget for å etablere rutiner som sikrer de grunnleggende forholdene for utdanningskvaliteten. Og prosessen er nå stort sett blitt slik den var forutsatt. Det er derfor ikke i *prosessen* vi finner de store utfordringene lenger. På NTNU er vi nå i stedet kommet til det punktet at vi kan konsentrere oss mer om forhold som kan raffinere og videreutvikle de kvalitetsfaglige sidene av utdanningsvirksomheten.

Meldingene fra fakultetene peker på flere utfordringer av denne typen for NTNU framover. Rektor vil trekke fram og kommentere de forholdene som blir viktig å arbeide med, og samtidig gi signal om hva vi bør peke ut som hovedtema det kommende studieåret. Lista og kommentarene er bygd på presentasjon og drøfting både i Utdanningsutvalget og i Dekanmøtet etter at fakultetene sendte inn sine meldinger.

- **Sammenheng mellom strategiarbeid, planlegging og faktisk utdanningsaktivitet**

Det er lite synlig i fakultetenes meldinger hvordan arbeidet med å utvikle den faglige studieprogramporteføljen henger sammen med den overordnete utdanningsstrategien. Det gjelder både den sentrale strategien og de fakultetsvise strategiene. Det kan virke som om dagens utdanningsstrategi ikke har så god forankring i fagmiljøene som vi kunne vente. Dagens strategi har 2010 som sin horisont.

Rektor vil derfor, når NTNU nå er i gang med å revidere NTNUs strategi og legge den for de kommende årene, gi signal om at den må få en bedre forankring i fagmiljøene og at fakultetene i sitt kvalitetssikringsarbeid må ha større oppmerksomhet på nettopp denne sammenhengen. Skal strategien ha noen mening, må den også gi seg utslag i NTNUs faktiske utdanningsvirksomhet.

- **Sikre god inntakskvalitet for å oppnå bedre gjennomføring og hindre uønsket frafall**

Det er ulike oppfatninger av hva som er relevante mål på god inntakskvalitet – og også ulik interesse for hva slik måling i realiteten betyr for den daglige utdanningsaktiviteten. Rektor mener det er helt essensielt at fagmiljøene gir tydelige signal om at NTNU setter kvalitetskrav for å starte studier, uansett hva kravene er og hva de bygger på. Kvaliteten på studentene har betydning for hvilken undervisning NTNU gir og hvor mye ressurser som skal brukes på å fange opp studenter som faller utenom den ønskete gjennomføringsnormen eller bruker undervisningsressurser uten å avlegge eksamen.

Rektor vil peke på at en del fakultet har etablert tiltak som gir førsteårsstudentene et bedre startgrunnlag og på den måten kan bedre inntakskvaliteten. Derfor må de både undersøke om allerede etablerte tiltakene som Teknostart og Humstart gir ønsket effekt og om det kan være aktuelt å utvide det med tilsvarende ordninger for andre områder. Mye ressurser går med til å sørge for å ta vare på studenter som ikke klarer å følge forventet progresjon. Å slippe det arbeidet gir dobbelt kvalitetseffekt, både ved at flere gjennomfører på normert tid og ved å frigjøre midler til aktiv undervisningsinnsats i stedet for å bruke dem på redningstiltak.

Rektor vil peke på at de enkelte fagmiljøene selv må informere om hva de setter som inntakskrav for de ulike typer studier, og at de selv må definere hvordan de måler inntakskvaliteten. I løpet av kom-

mende studieår etablerer Databasen for høyere utdanning (DBH) offisielle datasett som skal gi bedre grunnlag for å analysere mobilitet, gjennomstrømming og faktisk frafall. Rektor vil gi fagmiljøene signal om å øke oppmerksomheten på studentenes gjennomføringsevne og relatere det til hva fagmiljøene selv kan gjøre innenfor sine egne kvalitetsrammer og ressursrammer.

- **Bedre måter å etablere og drive tverrfakultære studieprogram**

Rektor konstaterer at NTNU ikke har fullt ut fått etablert styringsmodeller som passer alle typer tverrfakultært samarbeid om studieprogram. Resultatene fra Seip-utvalget viser at det ikke er noen entydig modell som fungerer for alle samarbeidstiltak. Problemet er både et planleggingsspørsmål og et ledelsesspørsmål. Det gir større trykk på at ledelsen av studieprogrammene må være mer aktiv i å finne hvilke samarbeidsformer som kan fungere, og være villig til å justere styringsstrukturen hvis det viser seg at det en etablerte ikke fungerer etter hensikten. NTNU har ambisjon om å stå fram med stort omfang av tverrfaglig (og dermed også tverrfakultær) virksomhet. Det er en del av vårt kvalitetsbilde.

Rektor vil at fakultetene identifiserer de studieprogrammene der tverrfagligheten byr på faktiske styringsproblemer. De må analysere årsakene og være aktive med å gjennomgå måten programmet blir styrt på for å revidere styringsstrukturen. Det gjør at det blir større trykk på programledelse, og at eventuelle problem i forholdet mellom linjeledelse og programledelse blir identifisert. God programledelse gir god utdanningskvalitet. Rektor vil la de tverrfakultære programmene gå inn som del av oppmerksomheten på å få tydeligere utdanningsledelse.

- **Finne gode og hensiktsmessige strukturer på de disiplinbaserte bachelorprogrammene**

Rektor ser at spesielt HF og SVT har vært aktive i å etablere og prøve ulike måter å strukturere de disiplinbasert bachelorprogrammene. Det arbeidet har pågått mer eller mindre kontinuerlig siden Kvalitetsreformen ble innført i 2003. I arbeidet med å innføre kvalifikasjonsrammeverket har vi fått nye innfallsvinkler til å gjøre de ulike programmene mer tydelig. HF har det siste året bl a arbeidet med å finne hva som gjør de humanistiske bachelorprogrammene særegne, en ”humanioraprofil”.

Strukturen henger også sammen med forholdet mellom årsstudier og bachelorprogram, og hva studentene egentlig må velge opptak til, sammenliknet med hva de i realiteten ønsker å få opptak til. Problemet er primært strukturelt og ikke faglig, og må derfor finne en strukturell løsning. Årsstudier er ikke nødvendigvis negative, de gir et tilbud til studenter som ønsker å utvide sin fagspesifikke kompetanse. Det er det utvilsomt etterspørsel etter. Samtidig gir et årsstudium en god introduksjon til akademiske studier til vanligvis unge studenter som i utgangspunktet ikke er sikre på hva de vil studere og som er usikre på hva høyere utdanning er. Kvalifikasjonsrammeverket må utformes slik at det å inkludere et årsstudium i et bachelorprogram ikke setter strukturelle stengsler.

- **Hvordan sikre god overgang bachelorprogram → masterprogram**

Rektor ser positivt på at fakultetene har innført kvalitetskrav for opptak til 2-årige masterprogram, uttrykt som minimum C i gjennomsnittskarakter på fordypningsdelen i bachelorprogrammet. Fakultetene selv har gitt positive signaler om det, og at de ønsker å utvide det til flere program. Rektor vil peke på at fakultetene styrer dette selv, men at de bør sørge for at de kontinuerlig analyserer hvilken virkning det har.

Det må også være en faglig sammenheng mellom bachelorprogrammet og det påbyggende masterprogrammet. Sammenhengen vil primært være gjennom en beskrivelse av det faglige grunnlaget som trengs fra bachelornivået på egen institusjon for å være kvalifisert til det påbyggende masterprogrammet. Men det må også være en nasjonal koordinering på de sentrale fagområdene der universitetene og flere av høgskolene har tilsvarende bachelorprogram. NTNU har i tillegg mange 2-årige masterprogram som bygger direkte på profesjonsutdanninger på bachelornivå fra høgskolene.

Denne sammenhengen har ikke vært synlig i kvalitetssikringsprosessene fram til nå. Når vi nå etablerer kvalifikasjonsrammeverket som grunnlag for å beskrive utbyttet studentene skal ha etter

gjennomført studieprogram, har vi fått et redskap med fokus på læringsutbytte som kan gjøre denne sammenhengen tydeligere og mer åpenbar for beskrivelse. Rektor vil at fakultetene skal følge dette forholdet nøye i kommende kvalitetssikringsarbeid.

- **Bedre rekruttering til internasjonale masterprogram: et informasjonsproblem eller et kvalitetsproblem?**

En del signal fra fakultetene tyder på at noen av dem som blir tatt opp til internasjonale masterprogram kommer med en annen inntakskvalitet enn vi har forventet. Rektor vil oppfordre fakultetene til gå dypere inn i analysene og prøve å avdekke om det for disse programmene primært er et informasjonsproblem ved at NTNU ikke har vært tydelig nok på å formidle hva inntakskravet er, eller om problemet er knyttet til at det faglige inntaksnivået faktisk er satt for høyt. Hvis det siste er tilfellet, kan det legge hindringer i veien for å samkjøre norske og internasjonale masterprogram.

- **Måter å håndtere avvik fra planlagt aktivitet**

Avvik i denne sammenhengen er hendinger, handlinger eller aktiviteter som ikke er planlagt eller er uønsket. Ofte kan det være det motsatte av det som er ønsket og planlagt, som skjer. Det kan være forhold knyttet til undervisningsaktivitet, evaluering, atferd hos studentene eller (studie)administrative rutiner. Rektor konstaterer at dette forholdet har vært nevnt i meldingene og vært drøftet også tidligere år, men at det ikke er brakt fram noen løsninger. Ut fra den informasjonen som er kommet tidligere, er ikke det å håndtere selve avviket som er problemet, men å *oppdage eller avdekke* avviket. Det virker også som det er en viss motstand mot å fange det opp – kanskje fordi det føles ubehagelig eller det er så lite ensartet at det ikke ser ut til å være åpenbare metoder å bruke og tiltak å sette i verk. Eller det kan rett og slett være at selve begrepet *avvik* er lite konkret og vanskelig å definere.

Rektor ser at det er en utfordring i å både identifisere slike avvik og etablere ordninger for hvordan NTNU primært skal forhindre at de oppstår og finne tiltak når de har oppstått og avdekket.

- **Kvalifikasjonsrammeverket – sikre at prosessen for å implementere det gir ønsket effekt på arbeidet med studieplanlegging og tydeligere oppmerksomhet på utdanningsresultatet.**

NTNU startet et pilotprosjektet i høstsemesteret 2009, som har gjort at dette arbeidet har fått god oppmerksomhet blant fagmiljøene på fakultetene. Prosjektet gav NTNU erfaringer som kommer godt til nytte når implementeringsarbeidet starter for fullt i høstsemesteret 2010. Pilotprosjektet har i tillegg vist seg å starte en faglig debatt på flere av fakultetene om hva som faktisk ligger i de begrepene som læringsutbyttet er systematisert etter: kunnskap, ferdighet og generell kompetanse.

Rektor vil peke på at rammeverket gir fagmiljøene et funksjonelt verktøy for å sikre at studentenes læringsutbytte er i tråd med målet for de studieprogrammene de har fulgt. Fagmiljøene bør derfor i sine kommende kvalitetssikringsprosedyrer se på hvordan det er mulig å koble sammen forventet utbytte (læringsmål) og faktisk utbytte.

- **Sørge for samsvar mellom ressurstilgang og undervisnings- og utdanningsaktivitet**

Med den omfattende studieprogramporteføljen NTNU har, oppstår det av og til misforhold mellom ønsket faglig aktivitet og den faktiske aktiviteten fagmiljøet mener de skal utføre. Rektor vil peke på at det er en situasjon som NTNU må regne med å ha som normaltilstand. Det utfordrer fagmiljøene til å vurdere hva som en nødvendig for å gi den kvaliteten de ønsker, og så justere til hva de faktisk er i stand til å gi – både i undervisning og evaluering.

Rektor vil understreke at det kan føre til at de faglig ansvarlige kan bli nødt til å redusere emnetilbudet i enkelte studieprogram, at de må legge om undervisningsmetodene eller evalueringsformene, gi færre forelesningstimer, legge mer vekt på organisert gruppearbeid. Slike tiltak trenger ikke nødvendigvis å føre til dårligere kvalitet, men kan i stedet skjerpe fagmiljøene til å revurdere de undervisningsmetodene og evalueringsformene som har vært brukt. Det som er viktig i slike omlegginger, er å vurdere kvaliteten og være bevisst på å se hvilke endringer som gir effekt – positiv eller negativ.

Kvalitetssikring ut fra læringsmål beskrevet gjennom kvalifikasjonsrammeverket kan være en god metode for skaffe seg en situasjonsbeskrivelse til analyse og vurdering.

- **Gi tilgang til datagrunnlag gjennom KVASS til mer relevante analyser for fagmiljøene**

Rektor vil peke på at dette har vært tatt opp av fakultetene i tidligere meldinger. Når det ikke har vært fulgt opp i det omfanget som er ønsket, har det å gjøre med at behovene har vært sprikende og ikke lett å fange opp og gjøre tilgjengelig fra det elektroniske studentdatasystemet (FS). Rektor vil i stedet at fakultetene og fagmiljøene som hovedregel skal bruke den offisielle databasen for høyere utdanning som sin kilde (DBH). Den har de siste årene blitt kraftig utvidet, gir mange flere muligheter og er blitt lettere å bruke. Den gir også anledning til å sammenligne på tvers av institusjonene, noe vår lokal studentdatabase ikke gjør.

Rektor vil derfor sørge for at det blir gitt tilgang til DBH fra KVASS før neste kvalitetssikringsrunde starter. Den blir fulgt opp av en introduksjon til bruken av DBH og en del mønstereksempler på aktuelle uttak.

- **Forholdet kvalitet og antall studenter**

Som del av punktet om samsvar mellom ressurser og aktivitet vil Rektor at fakultetene vurderer og har en begrunnet oppfatning av hvor vi skal sette grensa mellom god nok kvalitet på utdanning og antall studenter som skal være i utdanningsvirksomheten. Det er selvsagt ulike forhold som kan beskrives her, både innenfor et fakultetet og mellom fakultetene.

Med de henvendelsene som er kommet de siste årene fra departementet om i hvor stor utstrekning NTNU kan øke sitt opptak, har det aktualisert dette forholdet som viktig å innlemme i kvalitetsbeskrivelsene og -vurderingene – og ha gjort årsaktuelle vurderinger som en kortsiktig beredskap når spørsmålet dukker opp. Men det primære er likevel at slike kvantitetsbetraktninger er grunnleggende i NTNUs egen strategi, planlegging og dimensjonering.

- **Forskning og undervisning**

Rektor konstaterer at meldingene fra fakultetene ikke beskriver hvordan kvalitetssikring av undervisningsaktiviteten er i forhold til forskningsaktiviteten. Det har heller ikke vært fokusert i tidligere meldinger. Rektor vil understreke at dette forholdet er en sentral del av kvaliteten på NTNUs utdanning, og vil i neste kvalitetssikringsrunde be fakultetene inkludere det i sitt arbeid med å sikre kvaliteten. Rektor vil komme tilbake til det i oppstartsbrevet ved årsskiftet, men ber allerede nå fakultetene om å forberede seg på å finne måter å beskrive det på.

Rektor ønsker å få fram to forhold:

- Hvordan tradisjonelt forskningsarbeid gjenspeiles i studieprogrammet i form av grunnforskning og forskningsmetoder.
- Hvordan nyere forskningsresultat og -metoder inngår i og preger ordinær undervisning på bachelornivå og/eller masternivå.

Rektors vurdering

Med basis i de meldingene som er kommet fra fakultetene og drøftingene i Utdanningsutvalget og Dekanmøtet, vil Rektor trekke fram følgende områder som skal ha stor oppmerksomhet det kommende året:

Implementering av kvalifikasjonsrammeverket

Implementeringsarbeidet blir førende både for måten å utvikle studieprogramporteføljen på og for måten den skal kvalitetssikres på. Det vil bli en del av arbeidet med å justere og videreutvikle KVASS, et arbeid som nå er i gang. Arbeidet med å bake inn kvalifikasjonsrammeverket er samtidig sentralt for å få gjennomført en helhetlig utdanningsledelse og hvordan den skal praktiseres.

Erfaringene fra pilotprosjektet legger et godt grunnlag for en vellykket prosess. I prosessen fram mot 2012 skal også kvalifikasjonsrammeverket gjøres gjeldende for NTNUs forskerutdanning.

Samsvar ressurser og utdanning

Forholdet mellom utdanningsaktivitet og tilgjengelige ressurser er tosidig:

- Sentralt må NTNU argumentere overfor departementet om behovet for tilstrekkelige ressurser for å i alle fall å holde, men primært å videreutvikle kvaliteten på NTNUs utdanningsvirksomhet.
- Lokalt må fakultetene hele tida vurdere sin studieprogramportefølje og undervisningsaktivitet ut fra de ressursene fagmiljøene disponerer, gjennom både å se hva som er nødvendig å gjøre, faglig og strategisk, og samtidig være villig til å vurdere hva som reelt skal inngå i utdanningsaktiviteten og hvilke vurderingsformer som skal brukes.

Rektor vil for arbeide for å få til en tydeligere sammenheng mellom budsjetteringsrutinene og utvikling av utdanningstilbudet gjennom kvalitetssikring og porteføljearbeidet. NTNUs utdanningsstrategi skal revideres som del av at NTNUs totale strategi skal fornyes. Det vil gjøre at sammenhengen mellom ressurser og aktivitet blir tydeligere. I ressursaspektet ligger også tiltak for å informere om hvilke krav NTNU stiller til studentene, som skal gjøre at de i større grad gjennomfører sine studieløp på normert tid.

Forskning og undervisning

Både Dekanmøtet og Utdanningsutvalget har pekt på at det er lite oppmerksomhet i fakultetenes meldinger på å kvalitetssikre sammenhengen mellom forskning og utdanning. Rektor vil at det skal komme bedre til syne, og at denne sammenhengen skal være dokumentert gjennom NTNUs strategi lokalt og sentralt.

Kvalitet og kvantitet: studentaspektet

Dette momentet er ikke påpekt i fakultetenes meldinger. Studentene i Dekanmøtet og Utdanningsutvalget har imidlertid bedt om at NTNU må ha tydelige synspunkt på omfanget NTNU skal eller vil ha på opptak av nye studenter – enten gjennom ordinære planleggingsprosesser eller på grunn av henstillinger fra departementet – og at det måles mot utdanningskvaliteten NTNU er i stand til å gi og ønsker å ha. Rektor vil la dette forholdet bli del av prosessen fram til endelig vedtak om studieprogramporteføljen og opptaksrammene, der fakultetene blir involvert i vurderingene gjennom å fremme sine forslag.

Forslagene om sentrale tiltak

Rektor vil be studiedirektøren vurdere hva som er mulig og aktuelt å gjennomføre det kommende året av de sentrale tiltakene som fakultetene har foreslått. Rektor regner med at Studiedirektøren vurderer hva som er aktuelle tiltak opp mot overordnet strategi og tilgjengelige ressurser. Rektor konstaterer at en del av de foreslåtte tiltakene allerede er fanget opp sentralt, og at det er satt i gang arbeid med det, f eks evaluering og forbedring av KVASS.

Oppfølging

Rektor vil som utgangspunkt i det videre arbeidet med meldinger om kvalitetssikring peke på *prosessen* som den styrende drivkraften for å få en god og koordinert sikring av utdanningskvaliteten ved NTNU. Det er opp til og med fakultetsnivået at det faglige arbeidet skjer, både forskning og undervisning. De meldingene som kommer fram til Rektor og som ender opp i rektors melding til NTNUs styre, er ikke annet enn en gjenspeiling av det faglige arbeidet. Meldingene fra fakultetene skal være en dokumentasjon av de forbedringsområdene fakultetene mener er viktige for seg selv. I tillegg skal

meldingene peke ut aktuelle tiltak, som primært er lokale tiltak, men som de mener ikke kan løses uten å være drevet fram sentralt. Slike tiltak vil imidlertid være unntaket.

Rektor skal gjennom koordinering og drøfting i sine rådgivende utvalg – Dekanmøtet og Utdanningsutvalget – forme sin melding til NTNUs styre. Den skal imidlertid ikke gjengi fakultetsvis hva som blir meldt fra dem, men vise tendensene og gi Rektors vurdering av det arbeidet som skjer i fagmiljøene. Rektors melding skal i tillegg trekke opp linjene i videreføring av kvalitetssikringsarbeidet.

Med det utgangspunktet vil Rektor peke på at fakultetene gjennom årshjulet har to samtidige innspill til Rektor og videre til NTNUs styre om utdanningsvirksomheten på NTNU: melding om kvalitetssikring og utvikling av studieprogramporteføljen. Rektor vil vurdere å se disse to sakene mer i sammenheng fra og med neste år ved tydeligere å samkjøre de to prosessene, både på fakultetene og som sak til NTNUs styre. Kvalitetssikringsarbeidet er en bakoverskuing på hva som er gjort og en vurdering av det som grunnlag for å forbedre kvaliteten. Saken om studieprogramporteføljen er en konkretisering av utdanningsvirksomheten, som må være basert på en vurdering av hva som er gjort. Det som binder det sammen er NTNUs strategi. Slik sett er de to styresakene to sider av samme sak. For både å vise sammenhengen og forhåpentligvis forenkle arbeidet både på fakultetene og sentralt, ønsker Rektor fra neste år å presentere disse sakene samlet. Det ble allerede gjort et steg på den veien ved siste årsskifte, ved at Rektor sendte oppstartsbrevet til de to sakene som et samlet brev.

Vedlegg:
Kvalitetsmelding fra Fakultet for arkitektur og bildekunst, datert 28.04.10
Kvalitetsmelding fra Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi, datert 16.04.10
Kvalitetsmelding fra Det humanistiske fakultet, datert 27.04.10
Kvalitetsmelding fra Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, registrert i ePhorte 26.04.10
Kvalitetsmelding fra Fakultet for naturvitenskap og teknologi, datert 30.04.10
Kvalitetsmelding fra Det medisinske fakultet, datert 03.05.10
Kvalitetsmelding fra Fakultet for informasjonsteknologi, matematikk og elektroteknikk, datert 26.04.10
Kvalitetsmelding fra Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen, datert 07.05.10